

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres referanse
15/280

Vår referanse
14/00255-4/EOL

Dato
12.03.2015

Datatilsynets høringsuttalelse - Forslag til endringer i forskrift om Lånekassens adgang til innhenting av opplysninger

Vi viser til deres høringsnotat av 28. januar 2015 hvor forslag til endringer i forskrift om Lånekassens adgang til innhenting av personopplysninger.

Forslaget innebærer for det første en utvidelse av bestemmelsen som fastslår hvilke opplysninger Lånekassen kan innhente fra Skatteetaten.

For det andre følger Kunnskapsdepartementet opp en foreslått endring i Utdanningsstøtteleven § 23 hvor det åpnes for å innhente opplysninger om lærlinger og lærekandidater fra fylkeskommunen.

Innledningsvis ønsker Datatilsynet å bemerke at høringsnotatet fremstår som oversiktlig, og at forslagene til endringer i hvilke opplysninger som skal innhentes om Lånekassens kunder virker forankret i reelle og konkrete behov for opplysninger i Lånekassens saksbehandling.

Vi har således ingen merknader til de konkrete opplysningene som høringsnotatet gjelder, men vi har merknader til at Lånekassen enda en gang gis utvidet hjemmel til å innhente personopplysninger om personer som ikke er kunde hos Lånekassen.

Lånekassens adgang til å innhente personopplysninger har vært utvidet flere ganger. Først ved endring av Utdanningsstøtteleven i 2005, og så ved fjorårets forslag til endring av utdanningsstøtteleven § 23 og to påfølgende endringer av forskriften som er fastsatt i medhold av utdanningsstøtteleven § 23 og som regulerer Lånekassens innhenting av personopplysninger.

Da Utdanningsstøtteleven ble endret i 2005 var både Datatilsynet og flere andre høringsinstanser kritiske til at Lånekassen ble gitt adgang til å innhente personopplysninger om alle studenter, og ikke bare de Lånekassen hadde et kundeforhold til. Til tross for dette valgte departementet å opprettholde sin foreslåtte hjemmelsutvidelse, og begrunnet valget med «*tekniske problemer ved kun å innhente opplysninger om kunder i Lånekassen*¹».

---

¹ Ot. Prp. Nr. 48 (2004-2005), pkt. 20.5

Departementet mente videre at det ville skape store vanskeligheter og svekke effektiviteten hos Lånekassen ikke å kunne hente informasjon om alle studenter ved lærestedene. Det ble hevdet at det eneste alternativet til innhenting av opplysninger om alle er å «*sende ut lister til alle læresteder med oversikt over studenter som søker lån/stipend for å få bekreftelse fra lærested på studentstatus og progresjon.*»

Utvidelsen av Lånekassens hjemmel for innhenting av personopplysninger som nå er foreslått gjelder lærlinger og lærekandidater. Når departementet opprettholder vurderingen av at det er for vanskelig å innhente opplysninger om kun de lærlinger og lærekandidater som vil være kunder i Lånekassen betyr dette at mengden overskuddsinformasjonen Lånekassen innhenter blir enda større.

Departementet har kommentert dette kort², men gjør ingen vurdering av personvernkonsekvensene utover å vise til de vurderingene som ble gjort ved lovendringen i 2005.

Datatilsynet stiller spørsmål ved om argumentasjonen fra 2005 fortsatt kan være relevant. Er det slik at «*tekniske problemer*» med å skille kunder fra ikke-kunder kan begrunne det å innhente så mye overskuddsinformasjon? Ville vi for eksempel akseptert en slik holdning fra en privat aktør?

For det første fremgår det klart av Utdanningsstøtteleven at Lånekassens behandling av personopplysninger kun skal gjelde personer som søker oppfyllelse av en rettighet etter utdanningsstøtteregelverket. Dette betyr at Lånekassen kun skal innhente personopplysninger i forbindelse med saksbehandling av søknad fra den personen opplysningene omhandler eller kontroll av slike saker. Innhenting av personopplysninger om personer som ikke har, eller er i ferd med å få, et kundeforhold til Lånekassen står i direkte motstrid til dette prinsippet.

For det andre har det skjedd visse tekniske fremskritt på de 10 årene som er gått siden forrige utvidelse, og vi mener derfor Kunnskapsdepartementet må gjøre en ny vurdering av i hvilken grad det fortsatt er teknisk utfordrende å finne en løsning som kun innhenter opplysninger om de elever, studenter, lærlinger og lærekandidater som skal være kunder i Lånekassen.

I meldingen til Stortinget «Personvern – utsikter og utfordringer»³ er innebygd personvern⁴ personvern fremmende teknologi (PETs)⁵ tema som omtales særskilt. Meldingen inneholder dessuten forslag til metoder og virkemidler som kan brukes for å sikre personvernet når IKT blir tatt i bruk⁶.

---

² Høringsnotatets s. 9, 4. avsnitt

³ Meld. St. 11 (2012-2013)

⁴ Privacy by design – innebærer at hensynet til personvern skal være en del av alle led i utviklingen og bruken av informasjonsteknologi

⁵ Privacy-enhancing technologies eller PETs – tekniske løsninger og teknologier som er utviklet med det konkrete formål å verne om personopplysningene til brukerne

⁶ Meld. St. 11 (2012-2013), pkt 9.2

Regjeringen tar i meldingen til orde for et prinsipielt mål om innebygd personvern i alle sektorer, og de vektlegger viktigheten av at offentlige myndigheter er blant de fremste pådriverne for å realisere prinsippet om innebygd personvern og bruk av personvern fremmende teknologi. Meldingen ble behandlet av Kommunal- og forvaltningskomiteen i Innst. 270 S (2012-2013) og enstemmig vedtatt av Stortinget. Dette taler etter vår mening for at Kunnskapsdepartementet og Lånekassen bør gjøre en ny vurdering av den eksisterende løsningen for innhenting av opplysninger til Lånekassen.

I relasjon til det forslaget som Kunnskapsdepartementet nå har på høring mener vi at det er særlig relevant å se på mulig implementering av personvern fremmende teknologi (PETs) i løsningen som brukes når Lånekassen skal innhente opplysninger om student-/ læringstatus og faglig progresjon. PETs er tekniske løsninger og teknologier som er utviklet med det konkrete formål å verne om personopplysningene til brukerne, og prinsippet om dataminimalitet er gjerne et hovedformål. Dette betyr at teknologien skal bidra til at behandlingsansvarlig kun innhenter og lagrer nødvendige og relevant opplysninger. Implementering av PETs kan dermed sørge for at Lånekassen kun innhenter nødvendige og relevante opplysninger om sine kunder.

Datatilsynet stiller gjerne opp dersom Kunnskapsdepartementet og/eller Lånekassen ønsker møte i saken for å drøfte mulig personvern fremmende teknologi.

Med vennlig hilsen

Ove Skåra
Fungerende direktør

Eirin Oda Lauvset
seniorrådgiver

Kopi: Kommunal- og moderniseringsdepartementet
v/Statsforvaltningsavdelingen
Postboks 8112 Dep, 0032 OSLO